

FOIȚA

PREDICATORIULUI SATEANULUI ROMANU

✻ Pentru cestiuni basericesci, scolastice, economice, igienice s. a. ✻

Va costă la 1 și 15 st. n. a fiesce-carei luno.
Abonamentul pre unu anu
e 2 fl. 20 cr. v. a.

CURSULU I.
1875.

Numerulu 8.
1-a Juliu

A-se adresá in veri-ce cestiune la :
Redactiunea fôiei „Predicatoriulu Sateanului
Romanu“ in Szamosujvár

Reactiunea e asemenea cu Actiunea.

Lege fisica si morala a Naturei.

Candu politic'a omenilor léga cu lantiulu seu piciorulu sclavului, atunci dreptatea ceriului acatia celu alaltu capetu la gâtulu tiranului. — Bernardin de Saint-Pierre. — Etude septième p. 318.

Corónele suntu spinóse. tronurile ardítóre. Câte migratiuni de regi a vediutu Europ'a in seclulu acest'a, câte derapánari, câte restauratiuni si câte caderi infricosiate, pre care nu le potu aperiá neci siartele, neci puterea absoluta, neci armatele. La privirea acestoru lucruri, unii cu o bucuria ascunsa altii cu o dorere muta venu a aplecá suveraniloru acestu cuventu alu unii vechiu istoricu : **Regii se ducu !** Lainé. — Discours à la Chambre des pairs. 19, avril 1831.

Dreptatea cerésca pre pamentu se manifesta totu-de-un'a prin implenirea unei legi. Domnedieu tote le-a intocmitu asié cá din faptele nóstre se isvorésca pedéps'a se'u resplatirea care ele o merita. Benele produce bene, reulu produce reu. Reactiunea este mai grabnica se'u mai târdîa, mai aretata se'u mai ascunsa; dar' la totu casulu ea urméza actiunei si inca in o mesura egala acesteia, — déca totusiu câte-odata nu ne patrunde atâtu de multu reactiunea este ca ea se effeptuesce in fondulu unei conscientie intre Omu si Domnedieu.

Cenev'a dîce, cà prin o ast'feliu de lege se strica libertatea nóstra morala; acést'a inse e o ratacire. — Omulu este totu-de-un'a liberu a alege intre viciu si virtute, — cu ace'a d'osebire numai ca indata ce a alesu,

acumu nu se mai pote contraria effeptului ce neaperatu urméza actiunei cá reactiune — resplata se'u urmare a faptei lui.

Noi nu avemu cunoscientie destule spre a incetá de a fi liberi, dar' avemu prea multe cunoscientie spre a nu ne semtî culpabili cu o parte mare a releloru care apésa omenimea.

Tu cumperi si vendi unu omu, tu ai selavi, si éca tote viciurile sclaviloru acestor'a se voru stracurá in famili'a t'a, si tu insusi te vei stricá intru atât'a încátu vei aprobá sclaví'a.

Avutîile nemarginite te voru face neinduratoriú catra seraci; — ié inse bene sém'a ca din ace'a seracie se va nasce furulu, uciderea, omorulu si prostitutiunea, si tote biciurile cari nimicescu pre celi avuti.

„Ti cresti pruncii in neindurare, si apoi inca cutezi a te plange ca te parasescu; si eu î-i audu blastemandu-si viét'a, o viétia durerósa, care duce la nimicire, — ce tesauru pretiosu pentru de a meritá recunoscinti'a loru!

Voiesci o femeia avuta si frumósa, — vei aflá si avutí'a si frumsetia. Dar' pre urma te caesci : femeí'a me inșiéla, me nimicesce, ét'o aruncata in valurile lumei, ea uita pre barbatulu seu, nu castiga de cas'a s'a si 'si lasa fiic'a in ingrigírea unei pestre. Dara ce te caesci? n'ai cerutu insuti frumsetie si avutí'a? — Socotesce ca ai uitatu cev'a in terglu tcu?

Vei se vietuesci in lupte, prin lupte te vei pierde. Fierulu chéma fierulu, jefuirea chéma jefuirea si omorulu chéma omorulu. Omenii dau la acestea reactiuni numirea de respata se'u resbunare; si éca ace'a lege formulata de unu barbatu, care studia-se profundu istori'a : *Ce'a ce se câsciga prin lupta érasiu prin lupta se va reintôrce; ori-ce jafu va fi luat inapoi, ori-ce préda va fi imprasciata; toti invingutorii voru fi devinsi, si tota cetatea plena de predi si jafuri se va pustii si ea ins'asi.*

Actiunea unui viciu pote se ne apara placutu, dar' reactiunea aceluia este totu-de-un'a amara. *Montaigne* dîce : „*Déca dorerea de capu si srlângerea de anima ne-ar' veni mai inainte de a-ne imbetá, ne-amu feri de a bé pré multu; dar' apuca inainte poff'a si pentru de a ne insielá ne ascunde urmarea injricosiata a betiei.*“

Reactiunea nelegiurii, este nerecunoscinti'a si ingamfarea.

Reactiunea urei, este resbunarea.

Reactiunea egoismului, este delasarea.

Reactiunea celibatului impusu, este desfrenarea si prostitutiunea.

Reactiunea avutiei este seraci'a spiritului si nepotenti'a corpului.

Suntu reactiuni de dreptate si de fericire precumu suntu si de nelegiure si de infamia.

(vá urmá).

Beseric'a romana greco-catolica sabornica.

Tainici'a Sinodului din Blasiu.

Dela *Sinodulu Archi-Diecesei Romane greco-cat. de Alb'a-Jul'a-Fagarasiu* pucine avemu de insemnatu, si acést'a nu pentru-cá dóra in acestu Sinodu nu se-ar' fi hotáritu multe bune si frumoése, ci pentru velulu cu care le place Mai mariloru a acoperi totu ce se face si se lucra, — care alt'mintrea pre noi inca pucinu ne genéza; numai de ar' dá Domnedieu cá velulu acest'a alu tainuirei hotaririloru Sinodali se nu fía impreunatu si cu indiferentismulu facia de acelea hotariri. Dorenti'a nóstra adeca este cá tainicu se'u in gur'a mare fía cumu o fi numai fía cá se vedemu cev'a sporiu pre calea constitutionalismului nostru besericescu. Alt'mintrea ori-cátu de extreme suntu tempurile in cari amu ajunsu si ori-cátu de amarite impregiarile, in cari ne-amu impinsu decatra antagonii nostrii, noi nu precepemu de ce se nu potemu luptá

pre facia pentru punerea in lucrare a drepturiloru avute. — Nu ceremu se ni se dé ci pretindemu se nu ni se lié! — Corespondentele nostru ordinariu pre langa insemnarea membriloru Sinodului ne descopere ca in acel'a, in durat'a lui dela 16 pana la 20 juniu st. n., s'au adusu celé mai frumoése Statute cu privire la tote affacerile administrative a beserecei si scolei romane greco-catolice din Archi-Dieceasa precumu si cu privire la refferintiele deintre Cleru si poporu si altele, tote dispusetiuni fórte salutarie pentru vindecarea raneloru si acoperirea defecteloru, de cari patimesce beseric'a si scól'a romana greco-catolica.

Baremi de ar' fi odata si mai bene, ca ni-au cámu sbârcitu fruntea si ni-au cámu inalbitu perulu decandu *la noi in siatra nu mai bate de cátu totu numai ventu si piatra.*

Aceste deocamdata se speramu cá incurundu vomu poté publicá acelea Statute salutarie in tota estensiunea loru, serbandu totu-odata in unire cu deplena indestulire si multiamire reivirea dioriloru constitutionalismului besericescu — scolastecu a Romaniloru greco-catolici. — Si in acésta sperantia se luptamu cu armele dreptatii si vomu ajunge securu la bucuri'a invingerei cá-ci repetamu : *Nu ceremu se ni-se dé, ci pretindemu se nu ni se lié!*

Judit'a si Olofernu.

Nuori de pulbere se 'naltia
Si se 'ntendu prin aeru susu,
Sorele 'n obscura cétia
Cá 'ntr'o nopte s'a ascunsu;

Frémctu grosnicu, grea strigare
Urla geme inffioratu
Olofernu cu oste mare
Spre Betuliá a 'ncalecatu.

Fioru panicu prin cetate,
Cá unu fulgeru s'a latitu;
Fric'a mortii in toti strabate
Cá dusimanulu a sositu;

Plangu sugarii 'n gur'a mare
Langa pieptulu nutritoriu
Celi orfani nu-si afla stare
Ca-su lipsiti de scutitoriu.

Betrani slabi — fora potere,
Veduve si cersitori
Toti suspina de dorere; —
N'au sperare de ajutoriu. —

Temple sacre, — locuri sante —
Pana candu veti mai sustá?
Pana candu veti fi scutite?
Celi infami voru profaná!

Vine noptea si a ei umbre
Se revérsa redundandu,
Intunerecu greu petrunde
Intre ceriu si 'ntre pamentu, —

Da 'n celu negru velu de nopte
Se resfira unu acordu
Stimulatu de tainici siopto
La alu. lui Oloferne Cortu :

„Domne braciului teu tare
„Plecu-mi capulu umilitu. —
„Voiu se am agratiare?
„Dereptu-ace'a am venitu!

Déca insuti vei pretinde
„Se-mi depunu omagiulu mieu
„Pan' cetatea-o vei cuprinde
„Priu eroicu braciulu teu;

„Fia voi'a ta deplina!“
I respunde Olofernu
Cà-ci aniu'a-i erá plina
De focu magicu din infernu. —

Trece-o nopte si-alt'a vene
Olofernu e farmecat, —
Dar' Judit'a intru sene
Se rogá neincetatu;

De trei ori negrele unde
Se re'ntoreu presto pamentu
Pre-Oloferne mj-lu petrunde
Focu ce arde consumandu;

Totu ospetiu si desmierdare
Preste rai, presto campii
Cátu erá castrulu de mare —
Nu cá 'n tempu de batalii, —

Inse planulu infernale
Conceptu de desfrenatu.
I-aduse chiaru pierdiare.
Rot'a sortii s'a schimbatu. —

Cà-ci ospetiu' 'ntr'o clipita
Se 'nterupse, a incetatu,
Olofernu si alui suite
In greu somnu s'au cufundatu,

Si 'n tacerea cea de nopte
Mai profunda cá 'n momentu
Candu Morfeu le imbéta tote
Chiaru si ap'a in torentu —

Se apropia in tacere
De Oloferne absorbitu
In a somnului placere
Maranemos'a Juditu!

Si cu man'a tremuranda
Pre 'ntunerecu cá 'n infernu
Se intende spre isbanda
La capulu lui Olofernu.

Ah! deschidemi-te porta
Nu te teme acumu nemicu
Eroin'a ta reporta
Viu' triumfu preste 'nimicu!

Serbatori'a reincepe
S'a curmatu amarulu plansu
Si dusimanulu fuge 'n cete
Cà-o muiere l'a invinsu.

(1865.)

—fu.

Apotec'a sateanului.

Medicin'a cea mai eftina si mai buna.

(ur.nare si fine.)

Acésta medicina se intrebuintiéza la ori-ce bole si din lontru si din afora si anume : I. *Din lontru* asié, ca se lié demanéti'a si la amédiadfi inainte de mancare câte cu o óra si sér'a (lasandu-se la o parte cin'a) inainte de culcare cu unu patrariu de óra 2-3 lingure din acést'a medicina si se pune in unu pacharu, in care apoi se mai adaugu 4-6 lingure de apa bene-incaldíta, si asié se bé dintru-odata. Candu bol'a e mai gré si mai periculósa se pote adange la 2-3 linguri de medicina numai 2-3 linguri de apa calda, cá medicin'a se fia mai tare; ér' femeile si barbati de constructiune mai debila trebuie se puna la 2-3 linguri de medicina 8-12 linguri de apa calda. — De-si acésta medicinà intaresce fórte multu stomachulu, totusiu ea pote causá unor'a omeni mai delicati si grétia si vomare (versare), la care casu bolnavulu dupa vomare spaléndu-si bene gur'a se bé apa calda pana-ce va mai vomá inca odata se'u se va mai lenisí din lontru, — ér' déca va urmá o vomare noua atunci e semnu cá bolnavulu e plenu de veninu si pentru ace'a va avé a bé totu la 3 óre câte 2-3 lingure de medicina in 4-6 lingure de apa calda, pana-ce se va semtí mai usioratu de doreri, candu apoi va urmá a o folosí numai de trei ori pre dí, cumu amu aretatu mai susu.

II. *Din afora* se intrebuintiéza asié ca in medicin'a bene-pregatita se moie o cârpa (decumv'a loculu dorerosu e ranitu cârp'a se fia de inu) si se pune pre partea ce dore, — si acést'a se repetiesce cu atátu mai desu cu câtu e mai infocata partea dorerósa moiandu-se cârp'a din nou totu-de-un'a candu se semte cá s'a incalditu prea tare; déca e impreunata dorerea cu cev'a umflatura su piele atunci pre cârp'a moiatu in medicina e a se pune totu-de-un'a si alte cârpe pentru de a o apesá pre ce'a la partea dorerósa si a face ast'felu cá se se insuga me-

dicin'a in nervii contrasi intindindu-i érasin candu umflatura e la inchietur'a picioriloru e bene cá su tempulu curareicomulu se jaca se'u baremi se se retiena dela multa amblare, ér' déca e impreunata dorerea cu cev'a rana e bene a se moiá in medicin'a acést'a scame de inu si cu acelea apoi a umplé si acoperí tota partea ranuita si dorerósa; déca dorerea ingreuna udulu atuncí e de lipsa cá prin tieve se se induca din acésta medicin'a cu $\frac{2}{3}$ se'u si numai $\frac{1}{2}$ parte de apa bene incaldíta.

In acestu modu intrebuintiéndu-se acésta medicina si din lontru si din afora cu o léca de bagare de séma, se va areta vindecátore atóta bóla si nepotentia.

Receptulu sichastrului.

Unu Medicu cunoscutu pentru succesele ce obtiené cu scientia s'a — vindecându ori-ce bóla si nepotentia singuru prin mediolocirea érburilor ce insusi collegé amblandu prin lunc'a inverdíta pentru collegerea erburilor trebuintóse, convení cu unu Sichastru si dede in vorba cu elu.

„Eu vindecu cu aceste erburi ori-ce bóla si nepotentia trupésca Santíte Parintiele! — díse între altele mediculu cu ore-care sarcasmu catra smerítulu Sichastru — dar' patimescu fórté multu eu insumi de o bola si nepotentia sufletésca nu a-i scí Santí'a ta ore-cari erburi pentru acésta bóla si nepotentia!“

„Domnedieu este vindecatoriulu a tota bol'a si nepotentia! Elu, care a datu acestoru erburi, cu cari 'ti faci numele, poterea vindecatoria a boleloru si nepotentieloru trupesci, a datu leacu si pentru bolele si nepotentiele sufletesci, si punendu-ti increderea in densulu te vei vindecá de bol'a in care suferi, ér' Receptulu meu este acést'a: Luandu radecin'a seraciei sufletesci, frundiile pacientiei, umilintia Domnului nostru Isusu Christosu si berecuventarea seraciloru si a nepotentiosiloru pune-le tóte in piu'a obedientiei le piséza bene, cernele apoi prin sit'a meditatiuneloru sante si le tórna in ulcéu'a curata a animei tale, vérsa apoi pre ele ap'a iubirei fratiesci a deapropelui teu si sub ulcéu'a acést'a acitia vapai'a darului domnedieescu, si dupa-ce voru fierbe bene desiérta-le cu intieleptiune spirituale si te impartasiesce din densele cu linguriti'a umilintiei si a plangerei si apoi te asiedia pre scaunulu retineriei dela faptele celé mai din ainte si vei observá cumu pre rendu pre rendu te vei vendecá de bol'a si nepotentia in care suferi!“ respunse cu umilintia Sichastrulu, si pasí mai departe rogându-se.

La esamenu.

Cene a facutu lumea? Unu scolaríu forte neasiediatu fú intreruptu in medioloculu neorendueliloru ce facé cu intrebarea rostita cámu cu asprime decatra invetiariu: „Cene a facutu lumea?“ Cene? nó spune-mi cene a facuto!“ „Cá me rogu, me rogu de er-tare io am facutu, da nu-oiu face mai multu!“ respunse scolaríulu spariatu si fricosu de a nu primí câteva lo-viture preste capu.

Pentru ce resare sorele érn'a atátu de tårdiu? intrebá Inspectoríulu scolaríu pre unu pruncu, care inca nu trecu-se dela b a — ba. Pentru-cá me rogu, pentru cá mai demanétia e pré frigu si intunerecu! respunse

Redactoriu: Niculae Fekete Negrutiu.

invetiachelulu voiosu cá a sciutu deslegá intrebarea atátu de rapede.

Pentru-ce sufla ventulu cu atát'a groza si e asié de rece? — fú intrebarea, cu carea Directoríulu scolaríu intempiná pre unu invetiachelu, care trasu langa o feréstra stricata a scolei agriburindu de frigu si stringé vestimentele sdrentiuróse de tote partile. Pentru-cá, pentru-ca — a — a — me rogu pentru-ca e maniosu cá nu-lu lasamu in casa se se incaldiésca! respunse tremurandu scolaríulu, si 'si strinse mai tare vestimentele catra trup-i mai inghetiatu.

Fapte de urmatu.

Ilustrissimulu Domnu Episcopu alu Gherlei Michailu Pavelu a daruitu societatiei tenerimeí scolare dela Gimnasiulu din Naseudu „*Virtus Romana Rediviva*“ 50 fl. v. a.; mai departe prunciloru scolaríu mai miseri din Betleanu 5 fl. v. a. Asemenea a dispusu prin o Cerculara in Dieces'a intréga a se face in fiesce-care anu Collecte benevole dela Preoti si toti credintiosii pentru ajutorarea Studentiloru mai miseri. — Societatea romana dela Gimnasiulu din Blasiu esprima multiamita publica: Proprietariloru diuarieloru „Orientulu latinu“, „Albin'a“, „Convorbiri literarie“, „Trompet'a Carpatiloru“, „Romanulu“, „Reform'a“, „Economulu“, „Predicatoríulu Sat. romanu“ pentru daruirea gratuita a diuarieloru loru. Asemenea multiamesce Canonículu Joanu Fekete-Negrutiu pentru donarea diuariului „Gazet'a Transilvaniei“ si Professoríulu Joanu M. Moldovanu pentru donarea diuariului „Gur'a Satului.“

Cuvente de invetiatu.

Cátu ne amagimu pretiundu frumseti'a corpului din afora, ér' a sufletului si a animei frumseti si bunele loru moravuri de nemicu se'u, de pucinu pretiu le socotimu. — Cichindealu.

Dorerea líé totu-de-un'a loculu ce se conserva numai bucuriei. Bucuria! . . . dar' ce este ea altu cev'a decâtu avan-guard'a unei nenorociri, prevestitóre lacrimeloru! Domnedieulu meu ce gresiéla amu facutu cá se fíu pedepsitu cu atát'a asprime. — Pentru-ce m'amu nascutu!? — Memoriele unui Eremitu.

Pagub'a cea de antaia e cea mai eftina. . . . Proverbiu vechiu.

G. Missailu vorbindu despre treculu Romaniloru díce:

Spuná-ti mortii din mormentu
De suntu omu, ori de nu suntu!

Anunciu literariu.

In dílele acestea se va pune su tipariu: CALENDARIULU FEMEILORU Anulu I.—1876, cuprindiendu afora de partea calendaristica mai multi articuli instructivi amusanti. Despre Femeia si missiunea ei. Defectele creşterei, in care se impartasiesce femeia. O ochire in culin'a si boduariulu si o preambulare in gradin'a si ograd'a dirésa de femeia. Un'a novéla ori doue originalé si un'a ori doue traduse. Unu tractatu despre Amoru si altulu despre casatoriá. O frantura din Memoriele unui Eremitu. Poesii, Anecdote si diverse Notitie folositóre etc.

Pretíulu cu post'portu cu totu e 1 fl. v. a. solvindu incainte la Redactiunea acestorú foie. —

Cu literele tipografiei diecesane.